

ρίχνει τ' άντήλι 'ς τὰ μάτια με τόν καθρέφτη Κονίστρ. Σφάλα τού παραθύρ' νά μὴν ἔρχιτι μέσα ἀδήλιου ἀπ' τὸν τοῖχον τὸν γασσι Σκόπ. Πέφτ' τ' άντήλιον κι μὴ σιραβῶν Αἰτωλ. || Ἄσμ.

Ἄσμ. Ὁ ἥλιος ρίχνει σίσιλ-λο κ' ἡ κάψα κὰν' άντήλιο (σίσιλ-λο = καύσων ὑπερβολικὸς) Κάμπ. Συνών. ἰδ. ἐν λ. άντήλι 1. 5) Ἡ ἐπίθεσις τῆς μιᾶς ἢ καὶ τῶν δύο χειρῶν ὡς γείσου ἐπὶ τοῦ μετώπου πρὸς προφύλαξιν τῶν ὀφθαλμῶν ἀπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων πρὸς ἐναργέστεραν διάκρισιν τῶν μακρὰν εὐρισκομένων πραγμάτων ἢ προσώπων Κρήτ. Κύπρ. Κῶς Νάξ. (Ἀπύρανθ. Φιλότ.) Ρόδ. Τήλ. κ. ἀ. — Γ' Επαχτίτ. ἐνθ' άν. ΜΜαλακάσ. ἐνθ' άν.: Κάμε 'ντήλιο νά τὸν δῆς ποῦ ἔρχεται Τήλ. Βάλε άντήλιο γιὰ νά δῆς Φιλότ. Βάλε άντήλιον με τὰ δκρὸ σου νά 'δῆς πκοιὸς ἔρχεται Κύπρ. Ἐβαλε τὸ χέρι του ὁ βοσκὸς άντήλιο 'ς τὰ μάτια γιὰ νά ἰδῇ καὶ νά καταλάβῃ τί ἦταν αὐτὸ τὸ ξαφνικὸ Γ' Επαχτίτ. ἐνθ' άν. || Φρ. Βάλ-λει άντήλιον νά με δῇ! (ἐπὶ τοῦ ὑπεραιρομένου ὅτι δὲν δύναται τις νά τὸν ἀντικρύσῃ καθὼς τὸν ἥλιον) Κύπρ. Βάλ-λω άντήλιο! (βλέπω ἀπὸ μακρὰν χωρὶς νά λάβω μέρος εἰς τὴν διανομὴν κερδῶν) αὐτόθ. || Ποίημ.

... τὸ χέρι βάζοντας άντήλι
τὸ ἀγαπητὸ πλεούμενο τοῦ γυρισμοῦ νά ξεχωρίστε
ΜΜαλακάσ. ἐνθ' άν. Ἡ σημ. καὶ μεσν. Πβ. Εὔσταθ. Ἰλ. 1281, 3 «καὶ τὰ χάριν σκιᾶς άντήλια τὰ προβεβλημένα δηλαδὴ τῶν προσώπων τοῖς ἡλιαζομένοις». 5) Εἶδος ἐρπετοῦ Θράκ. (Περίστασ. κ. ἀ.) Σῦρ.: Σὰν τὸν άντήλιο τρέχει Θράκ. Πβ. άνήλιος 3. 5) Εἶδος σκώληκος δηλητηριώδους Στερελλ. (Ἀμφ.) 5) Τὸ φυτὸν ἡλιοτρόπιον Α.Ρουμελ. (Ἀγχιάλ.) Λῆμν. Συνών. ἡλιος.

άντηλοκοπῶ Κάμπ. ἄηλοκοπῶ Ἀστυπ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. άντήλιά, παρ' ὁ καὶ τύπ. άντήλα, καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -κοπῶ.

Ἀκτινοβολῶ, ἀπαστράπτω ἐνθ' άν.: Ὁ ἥλιος άντηλοκοπᾷ Κάμπ. Ἡ θάλασσα άντηλοκοπᾷ αὐτόθ. Νὰ τοῦ βάλομε διαμάντια κι ἄλλα ἀτίμητα πετράδια γιὰ νά ἄηλοκοποῦνε Ἀστυπ. Συνών. ἀστράφτω, λάμπω, λαμποκοπῶ.

άντήμερα ἐπίρρ. πολλαχ. καὶ Πόντ. (Οἶν. Σινώπ.) ἀδήμερα Κεφαλλ. Λευκ. κ. ἀ. άντήμερα Ἡπ. (Ζαγόρ.) Μακεδ.

Ἐκ τῆς προθ. άντι καὶ τοῦ οὐσ. ἡμέρα.

1) Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, ἰδίᾳ ἐορτῆς τιнос, τὴν ἐπαύριον (ἢ πρόθ. ἐδήλου τὸ πρῶτον τὴν ἀπόδοσιν ἐορτῆς, πβ. άντίγαμος, άντίλαμπρα, ἔπειτα δὲ μετέστη εἰς τὴν σημ. ταύτην) πολλαχ. καὶ (Πόντ. Οἶν. Σινώπ.): Θὰ πιάκουμε δουλειὰ άντήμερα τῆς Παναγίας Κέρκ. Ἡρθ' άντήμερα τοῦ Παντοκράτορος αὐτόθ. Ἀδήμερα τοῦ Σταυροῦ Κεφαλλ. Ἀδήμερα τ' ἄγι-Ἀντωνιοῦ ἐγέννηκεν ὁ σεισμὸς Παξ. «Καὶ τοῦτο ἐσυνέβη... τὴν αὐγὴν τῶν 17/29 Αὐγούστου... άντήμερα τοῦ ἁγίου Γερασίμου» (ἐξ ἐγγράφου τοῦ 1849) Κεφαλλ. || Ἄσμ. Κι ἀδήμερα τοῦ ἁγ-Γεωργιοῦ σὰν πὰς 'ς τὸ πανεγύρι Κεφαλλ. Συνών. άνήμερα 2. 2) Κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν διάρκειαν ἡμέρας τινὸς Ἡπ. (Ζαγόρ. κ. ἀ.): Ἀντήμερα τὰ Χ' στούγινα θά 'ρθου σπὶτ' σ'. Ἀντήμερα τ' ἁ-Γεωργιοῦ. || Ἄσμ.

Ἀντήμερα τῆς Πασκαλῆς καὶ τοῦ Χριστοῦ Ἀνέστη Ἡπ. Συνών. άνήμερα 1. 3) Τὴν προηγούμενην ἡμέραν, τὴν παραμονὴν Ἡπ. Μακεδ.: Ἀντήμερα τοῦ Χριστοῦ σ' κώθ' κα Ἡπ. Συνών. άνήμερα 3. 4) Τὴν τρίτην ἡμέραν πρὸ τῆς σήμερον, πρὸ δύο ἡμερῶν, προχθές, μετ' ἄρθρ. ἢ ἄνευ αὐτοῦ Πόντ. (Οἶν.): Τ' άντήμερα.

άντημερέας ἐπίρρ. Πόντ. (Σάντ.)

Ἐκ τοῦ ἐπίρρ. άντήμερα.

Ἡμέρας ἔτι οὔσης, ἐνωρίς, πρὶν νυκτώσῃ. Καὶ μετὰ τῆς προθ. ἀπό: Ἀπ' άντημερέας (ἀπὸ νωρίς).

άντήμερο τό, Κέρκ. Παξ. άντήμερον Πόντ. (Κερασ. Κοτύωρ.) άντήμερο ἢ, Κέρκ.

Ἐκ τῆς προθ. άντι καὶ τοῦ οὐσ. ἡμέρα.

Ἡ ἐπομένη ἡμέρα, ἰδίᾳ ἐορτῆς τιнос, ἢ ἐπαύριον ἐνθ' άν.: Τ' άντήμερο τοῦ Σταυροῦ ἐγέννησε ἡ κωπέλλα τῆς Παξ. Μ' ἐπλέρωσε τὴν άντήμερο τοῦ γάμου του Κέρκ. Δὲν ἤρθε τὴν ἰδία μέρα, ἤρθε τὴν άντήμερο αὐτόθ.

άντηρας ὁ, Ἀθῆν. (παλαιότ.) Αἰγιν. Εὔβ. (Αὐλωνάρ. Κύμ. κ. ἀ.) άντῆρας Χίος ἄτσηρας Ἰκαρ. ἄσηρας Σῦρ. (Γαλις.) άντερας Σκῦρ. άντῆρας Κέως άντῆρας Χίος ἄτσηρας Θράκ. (Αἰν.) Ἰμβρ. Κύθν. Τένεδ. ἄτσηρας Ἀνδρ. Μύκ. Ρόδ. (Σάλακ.) Σῦρ. Τήν. άντήρας Πελοπ. (Λακων.) άντήρα ἢ, Ἀθ. Θεσσ. (Νευρόπ.) Θράκ. Μακεδ. Πελοπ. (Λακων. Μάν.) — ΚΠασαγιάνν. Παραμύθ. 56 ἄτσηρο τό, Κύθν.

Ἐκ τοῦ μεσν. οὐσ. άνδηρον. Ἰδ. ΓΧατζιδ. ἐν Ἐπιστ. Ἐπετ. Πανεπ. 12 (1916) 22. Διὰ τὴν τροπὴν τοῦ ντι εἰς ντιζ καὶ τσ πβ. άντι-άντιζ καὶ ἀτσί. Διὰ τὴν τροπὴν τοῦ τσ εἰς σ πβ. ἄλάτσι-ἄλάσι, ἄτσαλος-ἄσαλος, κορίτσι-κορίσι, τσάμπουρο-σάμπουρο κττ. Διὰ τὴν τροπὴν τοῦ η εἰς ε διὰ τὸ ρ πβ. κηρί-κερί, μηρὸς-μερί κττ. Οἱ τύπ. άντήρα καὶ άντήρας εἶναι μεγεθ. ἄνευ μεγεθ. σημασίας.

1) Ἐκαστος λίθος ἢ πλάξ ἐκ τῶν ἀποτελούντων τὸν περὶ τὸ ἁλώνιον φραγμὸν διὰ νά μὴ διαχέωνται τὰ ἁλώνιζόμενα σιτηρά, αὐτὸ τοῦτο τὸ περίφραγμα τοῦ ἁλώνιου συνήθως κατὰ πληθ. Ἀνδρ. Ἰκαρ. Κέως Κύθν. Μύκ. Σκῦρ. Σῦρ. Τήν. Χίος: Κάτσαμε γῦρο γῦρο 'ς τὸν ἄντερα τ' ἁλώνιοῦ τοαὶ λογιάζαμε τὸ χορὸ Σκῦρ. Ἐτσεῖ... δίπλα 'ς τοὺς άντῆρους εἶχα τὸν δεῖνα ἀφησμένον (ἔτσεῖ = ἔδεκεῖ) Χίος. 2) Λίθος μεγάλος, ὀρθίως τοποθετημένος, ἐκ τῶν ἀποτελούντων περίβολον μάνδρας Σῦρ. 2) Ἀνάχωμα μεταξὺ δύο ἀγρῶν ὡς ὄριον Ρόδ. (Σάλακ.): Ἐσκαπεν τὸν ἄτσηρον νά πληθάνῃ τὸ χωράφιν του. Συνών. ὄχτος.

3) Ὁ μεταξὺ δύο ἀμπελώνων χάνδαξ ὡς ὄριον (δῆλον ὅτι ἐκ τοῦ ἁναχώματος) Αἰν. Ἰμβρ. Τένεδ. Πβ. Εὔσταθ. Ἰλ. 1229, 48 «ἄνδρα εἰσι καὶ αἱ τῶν τάφρων ἀναβολαί, ἡγουν τὸ ἀναβαλλόμενον χῶμα δι' οὗ ὀχθώδης ἄνω ἢ τάφρος γίνεται», Σχολ. Θεοκρ. 5, 93 «... ἄνδρα, τὰ ἐπάνω τῶν ὀχετῶν» καὶ Ἡσύχ. «ἄνδρον, ἄκρον». 4) Ἡ μεταξὺ δύο ἀγρῶν στενὴ διάβασις Θεσσ. Μακεδ.: Τὰ πρόβατα τὰ πέρασα ἀπ' τὴν άντήρα. 5) Καθόλου, ἀτραπὸς, μονοπάτι Θεσσ. (Νευρόπ.) 5) Πόρος πεφραγμένου ἀγροῦ, κήπου κττ. Θεσσ. (Νευρόπ.) Συνών. πορεία. 5) Τὰ καταλειπόμενα ἵχνη τῶν ποδῶν κατὰ τὸ βᾶδισμα Ἀθ. Θράκ. Μακεδ.: Φρ. Ξεκόφτω άντήρα (παρακολουθῶ τὰ ἵχνη τῶν ποδῶν, τὰ βήματα) Θράκ. Συνών. κοπός, τορός. 5) Ὁ περὶ τὰ δένδρα ὀρυσσόμενος ἀβαθὴς λάκκος χάριν ἀρδεύσεως, τὸ περιλάκκωμα (δῆλον ὅτι ἐκ τοῦ ἁναχώματος) Χίος. 3) Τὸ πρηνὲς λόφου, τὸ ἀνηφορικὸν ἔδαφος Ἀθῆν. (παλαιότ.) Αἰγιν. 3) Καθόλου, λόφος, ὕψωμα γῆς Εὔβ. (Αὐλωνάρ. Κύμ.): Γύρισε πίσον πὸ τὸν άντηρα Αὐλωνάρ. 4) Κορυφὴ λόφου, βουνοῦ, ὕψωματος, ὅπουθεν δύναται τις νά βλέπῃ ἐνθεν καὶ ἐνθεν Πελοπ. (Μάν. Λακων.) — ΚΠασαγιάνν. ἐνθ' άν.: Πάμε 'ς τὴν άντήρα Λακων. Δὲν πέφτει κοντὰ 'ς τ' ἀκρογιάλι, πέφτει ψηλὰ ἀπάνου 'ς τὴ ράχι, 'ς τὴν άντήρα ΚΠασαγιάνν. ἐνθ' άν. Ἡ λ. ὡς τοπων.

